

**Svitlana Batychenko**  
*Candidate of Geographical Sciences,  
Senior Lecturer at the Department of Tourism and Hotel Business  
National University of Food Technologies*

**Батиченко С.П.**  
*кандидат географічних наук,  
старший викладач кафедри туристичного та готельного бізнесу  
Національного університету харчових технологій*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-452-8-2>

## **FEATURES OF THE DEVELOPMENT HEALTH TOURISM IN TRANSCARPATIA**

### **ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ НА ЗАКАРПАТТІ**

Здоров'я для кожної людини є найважливішою цінністю. І відповідно людство прагне зміцнювати та покращувати фізичний та духовний стан здоров'я, а відпустки проводити не лише пізнавально, а й з користю для власного самопочуття та здоров'я. Несприятлива екологічна ситуація, швидкий темп життя, стресові ситуації та потрясіння, темпи поширення інфекційних та неінфекційних хвороб, все це призводить до погіршення стану здоров'я населення. Саме тому, в останні роки лікувально-оздоровчий туризм користується активною популярністю серед туристів. Сьогодні на розвиток лікувально-оздоровчого туризму робиться серйозна ставка, як на перспективну галузь бізнесу, зростання добробуту і зміцнення здоров'я громадян.

Лікувально-оздоровчий туризм залишається у спектрі гострих дискусій серед науковців щодо його дефініції. В іноземних джерелах зустрічаються наступні терміни туризму, який направлений на покращення стану здоров'я людини: «wellness tourism», «health tourism», «medical tourism», «spa tourism». В українських джерелах поруч з терміном лікувально-оздоровчий туризм використовуються й інші, а саме, «лікувальний туризм», «спа-туризм (SPA-туризм)», «оздоровчий туризм», «велнес туризм (wellness-туризм)», «медичний туризм», «медичний велнес (медичний wellness)» та інші [3]. Дані терміни інколи ототожнюються, але все ж в більшості випадків під кожним з цих термінів маються на увазі різні концепції. В найбільш загальних рисах лікувально-оздоровчий туризм можна визначити як подорож до курортних місцевостей з метою лікування, оздоровлення та реабілітації.

Останнім часом на ринку лікувально-оздоровчих послуг відбуваються зміни, які торкаються не лише кількісних але і якісних характеристик послуг. Традиційні санаторії і курорти перетворюються на поліфункціональні оздоровчі центри, які розраховані на широке коло споживачів [2]. Поширення набуває «wellness туризм» та «spa-туризм». Wellness-центри і Wellness-готелі стають місцем відпочинку і водночас місцем соціального спілкування. Тут надається цілий спектр послуг, спрямованих на релаксацію, збереження і відновлення здоров'я, організацію правильного харчування.

Важливою передумовою розвитку та функціонування даного виду відпочинку є наявність природних ресурсів, а саме, мінеральних вод, лікувальних грязей і кліматичних умов, які використовують у процесі лікування різноманітних захворювань [3]. В Закарпатській області налічується 62 основних родовища мінеральних вод, 400 виходів мінеральних вод різних за хімічним складом, що

представлені 7 бальнеологічними групами та 30 типами із широким діапазоном лікувальних можливостей. В області наявні майже всі аналоги найвідоміших у світі мінеральних вод: гідрокарбонатні натрієві, гідрокарбонатні сульфатні, кальцієво-магнієві, сульфідні, миш'яковісті, кремнієві [1].

На території Закарпаття виокремлюють 10 лікувально-оздоровчих рекреаційних зон, а саме, Ужгородська рекреаційна зона (курорт «Деренівка»), Мукачівська (курорти «Карпати» і «Синяк»), Великоберезнянсько-Перечинська (оздоровчо-лікувальний комплекс «Карпати»), Міжгірсько-Воловецька (бальнеологічний курорт «Сойми», санаторій «Верховина»), Свалявська (курорт «Поляна», «Сонячне Закарпаття»), Іршавська (санаторій «Боржава»), Берегівська (лікувально-оздоровчий заклад «Косино»), Хустсько-Виноградівська (водолікарня «Замкова купіль», санаторій «Шаян»), Тячівська (санаторій «Мінерал»), Рахівська (бальнеологічний курорт «Кваси») [6, с. 211].

В результаті аналізу статистичної інформації в Закарпатській області функціонує 22 заклади (в т.ч. 2 дитячі санаторії та 1 медичний реабілітаційний центр), які надають лікувально-оздоровчі послуги переважно класичного характеру [7]. Разом з тим в регіоні сформувалася власна SPA-дестинація із закладів, які надають своїм клієнтам лікувально-оздоровчі послуги та spa послуги, поєднуючи рекреаційну складову регіону, термальні та мінеральні води, закарпатські чани. Серед spa-закладів Закарпаття виокремлюються наступні:

1) комплекс «Верховина» (VERKHOVYNA MEDICAL&WELLNESS RESORT (с. Кам'яниця, Ужгородський р-н);

2) етно-велнес готелі «Унгварській» (м. Ужгород);

3) оздоровчий комплекс «Карпати» (м. Ужгород);

4) SPA-комплекс «Срібні терми» (с. Нижнє Солотвино, Ужгородський р-н);

5) оздоровчо-медичний центр «Ірис» (с. Нижнє Солотвино, Ужгородський р-н);

6) комплекс «Золота гора» (с. Барвінок, Ужгородський р-н);

7) Voevodyno Resort (Перечинщина);

8) готельний комплекс «Kateryna» (с. Поляна);

9) «Villa Квітка» (с. Голубине);

10) готель «Червона Рута» (с. Шаян);

11) готель «Publo» (с.мт. Вишково);

12) «Гранд Готель Пилипець» (с. Пилипець);

13) оздоровчий комплекс «Жайворонок» (м. Берегове);

14) лікувально-оздоровчий заклад «Косино» (с. Косонь, Берегівський р-н);

15) туристичний комплекс «Теплі води» (с. Велятино, Хустський р-н);

16) санаторно-оздоровчий комплекс «ТЕРМАЛ СТАР» (с. Нижнє Солотвино).

Оздоровчо-медичний центр «Ірис» та SPA-комплекс «Срібні терми» функціонують на базі ТОВ «Санаторний комплекс «Деренівська Купіль» [4]. П'ять санаторних закладів Закарпаття, які є дочірніми підприємствами ПрАТ «Укрпрофоздоровниця»: «Синяк», «Карпати», «Верховина», «Сонячне Закарпаття», «Шаян», приймають участь в організації санаторно-курортного лікування пільгових категорій громадян. Лише один із закладів, санаторний комплекс «Деренівська Купіль», має сертифікат Європейської курортної асоціації [7].

Аналізуючи фінансову складову туристичної сфери регіону спостерігаємо про підвищену популярність на Закарпатті лікувально-оздоровчого та SPA-туризму серед споживачів. За 7 місяців 2023 року до місцевих бюджетів Закарпатської області сплачено майже 11 млн грн туристичного збору, що на 0,6% менше аналогічного періоду у 2022 році [5]. Найбільші суми туристичного збору надійшли до бюджетів територіальних громад с. Поляна, м. Ужгород, с. Косонь, м. Берегове, м. Мукачево, м. Виноградів, с. Вишка, с. Довге, с. Пилипець. В межах даних

територіальних громад функціонують відповідні лікувально-оздоровчі та SPA-заклади, які користуються популярністю серед туристів.

Отже, в наш складний час пересічним людям необхідно підтримувати, відновлювати та оздоровлювати власний стан здоров'я і його як фізичні, так і духовні та моральні складові. Одним з таких видів туризму являється саме лікувально-оздоровчий туризм, який активно функціонує і розвивається на території Закарпаття, на базі ресурсного та інфраструктурного потенціалу.

### **Література:**

1. Регіональна стратегія розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 років. URL: <https://carpathia.gov.ua/storage/app/sites/21/Economics/201001-1840p.pdf> (дата звернення: 30.05.2024)

2. Рутинський М. Класифікація та типологія курортів. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2007. Вип. 34. С. 236-246.

3. Рутинський М., Петранівський М. Лікувально-оздоровчий туризм: актуальні цілі та сучасні підходи до організації. *Вісник Львівського університету. Серія: міжнародні відносини*. 2012. Вип. 29. Ч. 1. С. 179-189.

4. Санаторно-лікувальні заклади Закарпаття. Електронний довідник. URL: <https://zaktour.gov.ua/tours/hotels-2/> (дата звернення: 30.05.2024)

5. Скільки грошей приніс туризм Закарпатській області у 2023 році? URL: <https://pmg.ua/tourism/117412-skilky-hroshey-prynis-turyzm-zakarpatskiy-oblasti-u-2023-gotsi> (дата звернення: 30.04.2024)

6. Чижмодій Я. Лікувально-оздоровчий туризм на Закарпатті: історичні аспекти та сучасний стан розвитку. *Євроінтеграція України та економічна безпека держави*. Випуск 1(26), 2021. С. 208-215.

7. Щука Г.П. Санаторно-курортні заклади Закарпаття: спроби інвентаризації. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України» (м. Київ, 11-12 травня 2023 р.). Національний авіаційний університет, 2023. С. 66-74.